

УДК 378.147.091.12.011.3/22:373.3

UDC 378.147.091.12.011.3/22:373.3

DOI: [10.31475/ped.dys.2025.37.09](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2025.37.09)

ОКСАНА ШКВИР,

доктор педагогічних наук, професор

*(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139)*

OKSANA SHKVYR,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

*(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Proskurivskoho Pidpillia St., 139)*

ORCID: [0000-0003-0683-6557](https://orcid.org/0000-0003-0683-6557)

ГАЛИНА ДУДЧАК,

кандидат педагогічних наук, доцент

*(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139)*

HALYNA DUDCHAK,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

*(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Proskurivskoho Pidpillia St., 139)*

ORCID: [0000-0003-4361-1226](https://orcid.org/0000-0003-4361-1226)

ОЛЬГА ПОЛЯНОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук, доцент

*(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139)*

OLHA POLIANOVSKA,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

*(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
Proskurivskoho Pidpillia St., 139)*

ORCID: [0000-0002-6512-3867](https://orcid.org/0000-0002-6512-3867)

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти

Competency-Based Approach to Training Future Teachers-Bachelors of Primary Education

У статті акцентовано увагу на необхідності підготовки майбутніх учителів-бакалаврів зі спеціальності А 3 Початкова освіта на засадах компетентнісного підходу. Визначено, що компетентнісний підхід детермінує необхідність переосмислення мети підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти, результатів їх навчання, освітніх компонентів (ОК) та педагогічних інструментів професійної діяльності викладачів ЗВО. Метою статті є висвітлення педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу та досвіду викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (ХГПА) щодо їх реалізації у процесі викладання освітніх компонентів. Уточнено сутність понять «компетентність», «професійна компетентність», «компетентнісний підхід». Запропоновано авторське визначення поняття «компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти». На основі вивчення наукових праць, опитування вчителів початкових класів та методу експертних оцінок визначено педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу: формування ціннісно-особистісного ставлення майбутніх учителів-бакалаврів до оволодіння професійними компетентностями; впровадження в освітній процес практико-орієнтованих технологій навчання та використання компетентнісно-орієнтованих завдань для самостійної роботи здобувачів освіти. Висвітлено досвід викладачів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо реалізації визначених педагогічних умов у процесі викладання таких освітніх компонентів: «Дидактика», «Теорія та методика виховання», «Методика роботи класного керівника», «Основи наукових досліджень», «Інклюзивна освіта». Зроблено висновок, що визначені педагогічні умови сприяють формуванню професійних компетентностей майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти. Зазначено, що подальший науковий пошук варто спрямувати на вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки

майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Ключові слова: *учитель-бакалавр; спеціальність А 3 Початкова освіта; компетентність; професійні компетентності; компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти; педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу; освітні компоненти.*

The article focuses on the need to train future bachelor teachers in the specialty A 3 Primary Education on the Basis of a Competency-Based approach. It is determined that the competency-based approach determines the need to rethink the purpose of training future bachelor teachers in primary education, the results of their learning, educational components (EC) and pedagogical tools of professional activity of teachers of higher educational institutions. The purpose of the article is to highlight the pedagogical conditions for training future bachelor teachers in primary education on the basis of a competency-based approach and the experience of teachers of the Department of Pedagogy of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy (KhHPA) regarding their implementation in the process of teaching educational components. The essence of the concepts of «competence», «professional competence», «competence approach» has been clarified. The author's definition of the concept of «competence approach to the training of future teachers-bachelors of primary education» has been proposed. Based on the study of scientific works, surveys of primary school teachers and the method of expert assessments, the pedagogical conditions for the training of future teachers-bachelors of primary education on the basis of the competency approach have been determined: formation of a value-based and personal attitude of future teachers-bachelors to the acquisition of professional competencies; introduction of practice-oriented teaching technologies into the educational process and the use of competency-oriented tasks for independent work of education seekers. The experience of teachers of the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy in implementing certain pedagogical conditions in the process of teaching the following educational components has been highlighted: «Didactics», «Theory and Methods of Education», «Methodology of the Work of the Class Teacher», «Fundamentals of Scientific Research», «Inclusive Education». It is concluded that certain pedagogical conditions contribute to the formation of professional competencies of future teachers-bachelors of primary education. It is noted that further scientific research should be directed to studying foreign experience of professional training of future teachers-bachelors of primary education on the basis of the competency-based approach.

Keywords: *teacher-bachelor; specialty A 3 Primary Education; competence; professional competencies; competency-based approach to the training of future teachers-bachelors of primary education; pedagogical conditions of training of future teachers-bachelors of primary education on the basis of the competency-based approach; educational components.*

Вступ / Introduction. *Необхідність гармонізації вітчизняної системи вищої освіти з міжнародним освітнім середовищем, у якому домінує компетентнісна модель підготовки конкурентоздатного вчителя та запит суспільства на підвищення рівня професійної компетентності учителів початкових класів вітчизняних закладів загальної середньої освіти, зумовлюють необхідність удосконалення якості підготовки майбутніх учителів-бакалаврів зі спеціальності А 3 Початкова освіта.*

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що бакалавр – це освітній ступінь, що передбачає здобуття особою професійних знань, умінь та навичок, достатніх для успішного виконання обов'язків за обраною спеціальністю (Закон України «Про...», 2014).

Відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» професійна кваліфікація вчителя, який завершив навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, має назву «вчитель-бакалавр». Такий учитель має володіти 12 професійними компетентностями для виконання визначених в документі трудових функцій: навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, провадження освітнього процесу, безперервний професійний розвиток (Професійний стандарт «Вчитель...», 2024).

Аналіз Стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти засвідчив необхідність оволодіння здобувачами освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 8 загальними та 12 спеціальними (фаховими) професійними компетентностями (Стандарт вищої освіти, 2021).

Відтак пріоритетним методологічним підходом до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти є компетентнісний, що детермінує необхідність переосмислення мети підготовки, результатів навчання, освітніх компонентів (ОК) та педагогічних інструментів професійної діяльності викладачів ЗВО.

Водночас аналіз практики вітчизняних ЗВО свідчить про низку труднощів та проблем, що виникають у процесі розробки освітньо-професійних програм (ОПП) та організації освітнього процесу відповідно до компетентнісного підходу. Зокрема, труднощі існують у визначенні програмних компетентностей та їх узгодженості з професійними компетентностями, що окреслені у вищезазначених документах; кореляції змісту ОК з програмними компетентностями; створенні належних педагогічних умов, які б сприяли успішній реалізації компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти.

Мета та завдання / Aim and Tasks. Мета статті полягає у висвітленні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу та досвіду викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (ХГПА) щодо їх реалізації у процесі викладання освітніх компонентів.

Мета статті передбачає розв'язання таких завдань:

1. Уточнити зміст понять «компетентність», «професійна компетентність», «компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти».

2. Визначити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

3. Описати досвід викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Методи / Methods. Для досягнення мети та виконання завдань використано комплекс науково-педагогічних методів дослідження: теоретичних (вивчення науково-педагогічної літератури, вивчення нормативних документів, аналіз, синтез, узагальнення) для уточнення ключових понять дослідження, визначення педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу; емпіричних (інтерв'ю, метод експертних оцінок) для визначення проблем, що існують в практиці вищої педагогічної школи, обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти та математичних (ранжування) для визначення більш вагомих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти.

Результати / Results. У нашому дослідженні поняття «компетентність» тлумачимо як поінформованість, обізнаність, авторитетність (Морозов С., 2000, с. 282).

З'ясовано, що «професійна компетентність» – це багатогранне явище, що передбачає гармонійну інтеграцію системи знань, умінь і навичок, індивідуальних якостей, норм поведінки, емоційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності та здатності до рефлексії (Антонова О., 2011, с. 101; Головань М., 2008, с. 29; Марущак О., 2016). Поділяємо також думки Н. Авшенюк, Т. Десятова, Л. Дяченко, Н. Мойсеюк, Н. Постригач, Л. Пуховської та О. Сулими, які розкривають зміст поняття «професійна компетентність» як результат набуття компетенцій, які сприяють швидкому освоєнню нової інформації та оперативному реагуванні на зміни в професійному середовищі (Авшенюк Н., 2014; Мойсеюк Н., 2007, с. 17).

Під професійною компетентністю вчителя початкових класів ми розуміємо системний прояв знань, умінь, навичок, цінностей, досвіду, особистісних та професійних якостей, що сприяє успішному виконанню трудових функцій вчителя. Взято до уваги і думки Т. Собченко та І. Радченя, що професійна компетентність учителя початкових класів – це «результат творчої професійної діяльності та інтегрований показник особистісно-діяльнісної сутності педагога» (Собченко Т., 2025, с. 15).

Концептуальна ідея компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів початкових класів, на нашу думку, полягає у створенні таких умов, що сприяють формуванню необхідних професійних компетентностей, готовності ефективно виконувати трудові функції на посаді вчителя початкових класів.

Погоджуємося з думкою з К. Рудницької, що компетентнісний підхід зміщує акценти освітнього процесу з накопичення формальних знань, умінь і навичок на розвиток здатності майбутніх фахівців ефективно діяти на практиці та творчо застосовувати набуті знання і досвід у реальних умовах (Рудницька К., 2025, с. 241).

Вважаємо, що компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти – це цілісна стратегія професійної підготовки, що ґрунтується на практичній спрямованості навчання, інтеграції теоретичних знань із педагогічною практикою, розвитку здатності до рефлексії, творчості, самоосвіти, результатом якої є оволодіння здобувачами професійними компетентностями вчителя.

Успішність підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти в ЗВО визначається співвідношенням поставленої мети з отриманим результатом, який чітко віддзеркалює рівень ефективності здійснених дій (Шквир О., 2025, с. 33).

Метою підготовки майбутніх-бакалаврів початкової освіти в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (ХГПА) є формування визначених в Стандарті вищої освіти та Професійному стандарті вчителя професійних компетентностей, які забезпечуватимуть здатність майбутніх учителів початкової школи самостійно обирати та впроваджувати в освітній процес початкової школи передові педагогічні ідеї, інноваційні технології й методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного та інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів; вирішувати проблеми, що виникають у процесі педагогічної діяльності; здійснювати трудові функції в умовах інклюзивного навчання.

Викладання освітніх компонентів (ОК) в ХГПА здійснюється на засадах компетентнісного підходу. Перелік ОК визначається на основі врахування компетентностей, що визначені в Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наведемо деякі приклади з ОПП ХГПА (табл.1).

Таблиця 1

Відповідність компетентностей майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти освітнім компонентам (на прикладах ОПП ХГПА)

Освітні компоненти	Перелік компетентностей за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Перелік компетентностей за Професійним стандартом вчителя
Дидактика (1-2 курс) Технології освітнього процесу (3 курс)	– здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу; – формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність; – здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій; – здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей	- компетентність педагогічного партнерства; - мовно-комунікативна; - предметно-методична; - психологічна; - прогностична; - організаційна; - оцінювально-аналітична
Теорія та методика виховання (2 курс) Методика роботи класного керівника (3 курс)	– здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність; – здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти; – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; – здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства	- компетентність педагогічного партнерства; - емоційно-етична; - прогностична; - організаційна; - здоров'язбережувальна
Інклюзивна освіта (3 курс) Теорія і практика діяльності асистента вчителя у початковій школі (4 курс)	– здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій; – здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами; – здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства	- психологічна; - інклюзивна; - організаційна; - здоров'язбережувальна
Основи наукових	– здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми; – здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу	- прогностична; - організаційна;

досліджень (1курс)	неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності; – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності; – здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти	- здатність до навчання впродовж життя
-----------------------	---	--

На основі вивчення наукової літератури (Н. Авшенюк, О. Антонова, Н. Постригач, Т. Собченко, І. Радченя та ін.) та опитування викладачів ХГПА були визначені педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів зі спеціальності А 3 Початкова освіта:

- формування ціннісно-особистісного ставлення майбутніх учителів-бакалаврів до оволодіння професійними компетентностями;
- врахування сучасних вимог суспільства, запитів стейкхолдерів до результатів навчання майбутніх учителів-бакалаврів;
- впровадження в освітній процес практико-орієнтованих технологій навчання;
- забезпечення обізнаності викладачів щодо організації освітнього процесу на основі компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців, систематичне підвищення їх рівня професійної кваліфікації;
- реалізація міжпредметних зв'язків;
- використання компетентнісно-орієнтованих завдань для самостійної роботи здобувачів освіти.

За допомогою методу експертної оцінки нами було виокремлено найбільш вагомі педагогічні умови, зокрема формування ціннісно-особистісного ставлення майбутніх учителів-бакалаврів до оволодіння професійними компетентностями (89 %); впровадження в освітній процес практико-орієнтованих технологій навчання (86 %) та використання компетентнісно-орієнтованих завдань для самостійної роботи здобувачів освіти (83 %).

Розкрито особливості реалізації кожної педагогічної умови на прикладах вивчення окремих ОК у ХГПА.

Перша педагогічна умова – формування ціннісно-особистісного ставлення майбутніх учителів-бакалаврів до оволодіння професійними компетентностями – забезпечується шляхом підбору змісту, методів та форм навчання, які сприяють формуванню внутрішнього прийняття майбутніми фахівцями важливості професійної діяльності вчителя початкових класів, розумінню сутності професійних компетентностей сучасного вчителя, готовності здійснювати особистісне і професійне самовдосконалення та нести відповідальність за результати власної педагогічної діяльності.

У процесі вивчення навчальних дисциплін викладачі ХГПА значну увагу приділяють усвідомленню здобувачами освіти професійних цінностей (дитина, учитель, якість освіти, партнерство), професійних компетентностей, що визначені в ОПП; розвитку рефлексивних умінь; підвищенню відповідальності за результати власного навчання; формуванню внутрішньої мотивації до особистісного та професійного самовдосконалення. Для цього доцільним є використання активних методів та форм навчання. До прикладу, під час вивчення ОК «Інклюзивна освіта» здобувачам освіти пропонується довести важливість теми, яка вивчається; знайти серед запропонованих варіантів, правильне визначення понять; створити модель інклюзивного класу та ін. Також досить ефективними є проблемні лекції із запланованими педагогічними ситуаціями: коли на початку лекції викладач озвучує ситуацію, яка може трапитися в інклюзивному класі, і пропонує здобувачам самостійно прийняти рішення щодо виходу з неї. Майбутні вчителі відчують труднощі щодо правильних дій, тому з цікавістю слухають лекцію, в кінці якої повертаються до ситуації і знаходять правильне обґрунтоване рішення. Такий підхід до викладання навчального матеріалу сприяє розвитку у студентів пізнавальних інтересів та відповідальності.

Друга педагогічна умова – впровадження в освітній процес практико-орієнтованих технологій навчання – передбачає використання в освітньому процесі педагогічних технологій, які сприяють оволодінню здобувачами не лише знаннями, але й уміннями, навичками та досвідом практичної діяльності відповідно до компетентностей, що визначені в ОПП. Поділяємо думку Н. Грицай, що «основа практико-орієнтованої освіти – це розумне поєднання фундаментальної освіти та професійно-прикладної підготовки» (Грицай Н., 2015, с. 35).

До практико-орієнтованих технологій відносимо технологію проектного навчання, ігрові технології (ділові та рольові ігри), кейс-технологію та ін. До прикладу, у контексті вивчення ОК «Дидактика» студенти працюють над такими проектами, як «Підручник майбутнього», «Збірник

дидактичних кейсів: принципи навчання в дії», «Зміст початкової освіти в Україні та за кордоном», «Створення портфоліо інструментів формувального оцінювання», що сприяє формуванню здатності до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей. При вивченні ОК «Теорія та методика виховання» здобувачі освіти долучаються до розробки проєктів на тему: «Розробка квесту «Мое здоров'я – найвища цінність», «Розробка програми профілактики булінгу в початковій школі», що сприяє формуванню здатності до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Полюбляють здобувачі освіти використання викладачами ігрових технологій навчання. До прикладу, при вивченні дидактики й теорії та методики виховання проводяться ділові ігри на такі теми: «Експертна оцінка дидактичних матеріалів», «Шкільний консиліум», «Аудит освітніх програм», «Від вчителя до інфлюенсера» та ін. Ці ігри ставлять студентів у ситуації, які вимагають не лише знання теорії, а й системного мислення та умінь приймати рішення.

У ході вивчення педагогічних дисциплін викладачами ХГПА активно використовуються кейс-технології. Наведемо приклад кейсу, що має місце на заняттях з дидактики і сприяє формуванню такої компетентності, як здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів.

Вчителька початкових класів Оксана Михайлівна зустрічається з такою проблемою: значна частина учнів 3-го класу не засвоїла матеріал з теми «Дробі», незважаючи на те, що вона використовувала традиційні пояснення та завдання з підручника.

1. Проаналізуйте можливі дидактичні причини низького рівня засвоєння навчального матеріалу.

2. Запропонуйте конкретні дидактичні прийоми та методи, які Оксана Михайлівна могла б застосувати для покращення ситуації.

3. Розробіть фрагмент уроку з теми «Дробі», використовуючи запропоновані методи і прийоми.

Третя педагогічна умова – використання компетентнісно-орієнтованих завдань для самостійної роботи здобувачів освіти – ґрунтується на формулюванні таких завдань для самостійної роботи здобувачів освіти, які б відповідали програмним компетентностям та особистісним цінностям майбутніх фахівців, їхнім інтересам та здібностям.

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ХГПА самостійна робота здобувача регламентується навчальним планом та становить не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретного ОК. Зміст самостійної роботи наявний у робочих програмах ОК та відповідних методичних рекомендаціях. Метою самостійної роботи є формування у здобувачів освіти необхідних програмних компетентностей та самостійності як риси характеру. Наведемо приклади відповідності завдань програмним компетентностям з ОК «Основи наукових досліджень», що представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Відповідність самостійної роботи компетентностям майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти

Тема	Завдання	Програмні компетентності	Рекомендації
Емпіричні методи педагогічного дослідження.	За допомогою педагогічної преси (журнал «Початкова школа») вивчити та описати педагогічний досвід вчителя початкових класів.	Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	1.Опрацювати журнали «Початкова школа» за останні 5 років та визначити одну статтю, в якій описується цікавий для вас досвід вчителя початкових класів. 2. Детально ознайомитися зі змістом статті. 3. Описати досвід вчителя за таким планом: П.І.Б. вчителя, де він працює, тема його досвіду; довести актуальність досвіду (1-3 речення); визначити суттєве в досвіді: які

			форми, методи, засоби або технології застосовує вчитель.
Вимоги до написання та захисту курсових робіт	Опрацювати Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти ХГПА	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.	В Положенні знайти і опрацювати такі розділи: різновиди академічного плагіату та академічної недоброчесності; профілактика академічної недоброчесності в освітньому процесі; рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах; порядок встановлення та розгляду факту академічної недоброчесності; наслідки у випадку встановлення академічної недоброчесності.

Ефективне управління розвитком самостійності здобувачів освіти вимагає поєднання репродуктивних, творчих та пошукових видів самостійної роботи з орієнтацією на пізнавальні інтереси здобувачів. Тому серед обов'язкових видів самостійної роботи пропонуються необов'язкові (за бажанням студента). Наведемо приклади таких завдань з ОК «Методика роботи класного керівника»:

- ознайомитись з планом виховної роботи класного керівника початкової школи області і визначити його структуру, зробити висновки, наскільки повно план охоплює різні сфери життя учнів, наскільки він конкретний;
- вивчити досвід вчителя-класного керівника щодо проектування навчальних осередків у класі з урахуванням вікових особливостей учнів;
- вивчити зарубіжний досвід діяльності дитячих громадських формувань.

Такий підхід значно підвищує мотивацію здобувачів освіти до виконання самостійної роботи та сприяє покращенню результатів навчання в цілому.

Обговорення / Discussion. Проведене дослідження підтвердило та розширило наукові погляди Н. Авшенюк, О. Антонової, Н. Постригач, І. Радченя, К. Рудніцької, Т. Собченко та ін. щодо концептуальних засад реалізації компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців (Авшенюк Н., 2014; Антонова О., 2011; Рудніцька К., 2025; Собченко Т., 2025).

Передумовою реалізації компетентнісного підходу до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти є чітке визначення в ОПП та робочих програмах ОК програмних компетентностей, суголосних професійним компетентностям, що висвітлені в Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Професійний стандарт Вчитель..., 2024; Стандарт вищої освіти..., 2021).

Успішність підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу залежить від створення належних педагогічних умов (Антонова О., 2011).

Особливостями нашого дослідження є визначення та обґрунтування найбільш вагомих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу: формування ціннісно-особистісного ставлення майбутніх учителів-бакалаврів до оволодіння професійними компетентностями (Собченя Т., 2025), впровадження в освітній процес практико-орієнтованих технологій навчання (Грицай Н., 2015; Шквир О., 2025), використання компетентнісно-орієнтованих завдань для самостійної роботи здобувачів освіти (Авшенюк Н., 2014).

Висновки / Conclusions. Отже, у професійній підготовці майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти компетентнісний підхід є пріоритетним підходом, який реалізується через чітке визначення професійних компетентностей в ОПП, кореляцію змісту робочих програм ОК з програмними компетентностями, створення педагогічних умов, які б сприяли оволодінню майбутніми вчителями визначеними компетентностями. Висвітлені педагогічні умови сприяють

формуванню професійних компетентностей майбутніх учителів, що доведено практикою педагогічної діяльності викладачів ХГПА.

Подальший науковий пошук варто спрямувати на вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Список використаних джерел і літератури:

Авшенюк, Н.М., Десятов, Т.М., Дяченко, Л.М., Постригач, Н.О., Пуховська, Л.П., & Сулима, О.В. (2014). *Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика*. Монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 280 с. [in Ukrainian]

Антонова, О.Є., & Маслак, Л.П. (2011). Європейський вимір компетентнісного підходу та його концептуальні засади. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід*. Монографія. (с. 81–109). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. [in Ukrainian]

Головань, М.С. (2008). Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*, 3, 23–30. [in Ukrainian]

Грицай, Н.Б. (б.д.). *Практико-орієнтовані технології методичної підготовки майбутніх учителів біології*. Взято з

http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/8672/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B0%D0%B9%20%D0%9D.%D0%91._Praktyko-orientovani%20tekhnolohii.pdf [in Ukrainian]

Закон України «Про вищу освіту». (2014). Прийнятий 01.07.2014 р. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian]

Марущак, О.М. (2016). Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка*, 11, 97–108. [in Ukrainian]

Мойсеюк, Н.Є. (2007). *Педагогіка*. (4-е вид.). Київ. [in Ukrainian]

Морозов, С.М., & Шкарапута, Л.М. (2000). *Словник іноземних слів*. Київ: Наукова думка. [in Ukrainian]

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024. № 1225. (2024). Взято з <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia> [in Ukrainian]

Рудніцька, К.В. (2026). Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (38), 241–244. [in Ukrainian]

Собченко, Т., & Радченя, І. (2025). Деякі питання формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах воєнних викликів. *Молодь і ринок*, 1 (233), 14–19. [in Ukrainian]

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 23.03.2021. № 357. (2021). Взято з <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian]

Шквир, О., Кришук, Б., Поляновська, О., Сівак, Н. & Суховірський, О. (2025). Праксеологічний підхід до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності початкова освіта. *Молодь і ринок*, 1 (233), 31–37. [in Ukrainian]

References:

Avsheniuk, N. M., Desiatov, T. M., Diachenko, L. M., Postryhach, N. O., Pukhovska, L. P., & Sulyma, O. V. (2014). *Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky pedahohiv u zarubizhnykh krainakh: teoriia ta praktyka: monohrafiia* [Competency-Based Approach to Teacher Training in Foreign Countries: Theory and Practice]. Monograph. Kirovohrad: Imeks-LTD, [in Ukrainian].

Antonova, O. Ye., & Maslak, L. P. (2011). Yevropeyskyi vymir kompetentnisnoho pidkhodu ta yoho kontseptualni zasady [The European Dimension of the Competency Approach and Its Conceptual Foundations]. *Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid – Professional Pedagogical Education: Competent Approach*. Monograph. (pp. 81–109). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I.Franka. [in Ukrainian].

Holovan, M. S. (2008). Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competence and Competency: Experience of Theory, Theory of Experience]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine*, 3, 23–30. [in Ukrainian].

Hrytsai, N. B. (n.d.). *Praktyko-orientovani tekhnolohii metodychnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv biolohii* [Practice-Oriented Technologies for Methodological Training of Future Biology Teachers]. Retrieved from http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/8672/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B0%D0%B9%20%D0%9D.%D0%91._Praktyko-orientovani%20tekhnolohii.pdf [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. (2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

Marushchak, O. M. (2016). Poniattia kompetentnosti u pedahohichnii diialnosti [The Concept of Competence in Pedagogical Activity]. *Kreatyvna pedahohika – Creative Pedagogy*, 11, 97–108. [in Ukrainian].

Moiseiuk, N. Ye. (2007). *Pedahohika* [Pedagogy]. (4th ed.). Kyiv. [in Ukrainian].

Morozov, S. M., & Shkaraputa, L. M. (2000). *Slovnnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of Foreign Words]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].

Profesiynnyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity»: zatverdzhnyi nakazom Ministerstva osvity i

nauky Ukrainy vid 29.08.2024. № 1225. [Professional standard «Teacher of a general secondary education institution»: approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated August 29, 2024]. (2024). Retrieved from <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia> [in Ukrainian].

Rudnitska, K. V. (2025). Sutnist poniat «kompetentnisnyi pidkhd», «kompetentnist», «kompetentsiia», «profesiina kompetentnist» u svitli suchasnoi osvitnoi paradyhmy [The Essence of the Concepts of «Competence-Based Approach», «Competence», «Competency», «Professional Competence» in the Light of the Modern Educational Paradigm]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: «Pedagogika. Sotsialna robotu» – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work», 1 (38), 241 – 244. [in Ukrainian].*

Sobchenko, T., & Radchenia, I. (2025). Deiaki pytannia formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikhuchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh voiennykh vyklykiv [Some Issues of Forming Professional Competence of Future Primary School Teachers in Conditions of Military Challenges]. *Molod i rynek – Youth and Market, 1 (233), 14–19. [in Ukrainian].*

Standart vyshchoi osvity za spetsialnistiu 013 Pochatkova osvita dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: zatverdzhnyi nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 23.03.2021. [Higher Education Standard in Specialty 013 Primary Education for the First (Bachelor's) Level of Higher Education: approved by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 23, 2021]. № 357. (2021). Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/013-Pochatk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> [in Ukrainian].

Shkvyr, O., Kryshchuk, B., Polianovska, O., Sivak, N., & Sukhovirskyi, O. (2025). Prakseolohichni pidkhd do pidgotovky maibutnikh uchteliv-mahistriv zi spetsialnosti pochatkova osvita [Praxeological Approach to Training Future Masters-Teachers in the Specialty of Primary Education]. *Molod i rynek – Youth and Market, 1 (233), 31–37. [in Ukrainian].*

Дата надходження статті: «31» березня 2025 р.

Стаття прийнята до друку: «28» квітня 2025 р.

Шквир Оксана – професор кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор педагогічних наук, професор

Shkvyr Oksana – Professor of the Department of Pedagogy of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Дудчак Галина – доцент кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент

Dudchak Halyna – Assistant Professor of the Department of Pedagogy of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Поляновська Ольга – доцент кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент

Polianovska Olha – Assistant Professor of the Department of Pedagogy of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Цитуйте цю статтю як:

Cite this article as:

Шквир, О., Дудчак, Г., & Поляновська, О. (2025). Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів-бакалаврів початкової освіти. *Педагогічний дискурс, 37, 56–64. doi: 10.31475/ped.dys.2025.37.09.*

Shkvyr, O., Dudchak, H., & Polianovska, O. (2025). Competency-Based Approach to Training Future Teachers-Bachelors of Primary Education. *Pedagogical Discourse, 37, 56–64. doi: 10.31475/ped.dys.2025.37.09.*